

menținerea într-o formă fizică perfectă, respectul permanent pentru cei cu care lucrează – toate acestea fac din el actorul fără cusur aproape, așa cum îl văd eu.

Și cum să nu-ți trezească o adâncă, o și mai adâncă simpatie, când îl auzi spunând, modest ca un sihastru, în colțul cabinei, că tot ce face uneori frizează nebunia, dar el continuă să creadă că în cele mai dificile situații, în cele mai imposibile, singur Dumnezeu îl mai poate ajuta.

Eu una îi doresc să-l ajute mereu, fiindcă, așa spune și Biblia: „ce-i frumos și lui Dumnezeu îi place”.

Hohotind de râs cu mortul în casă...

Cândva, prin toamna anului trecut, aflându-ne în Cluj, câțiva prieteni – toți din breaslă, cum ar veni – am cerut îngăduința regizorului Silviu Purcărete să ne permită să asistăm la o repetiție la **Gianni Schicchi** la Teatrul Maghiar. Ne-a fost intermediar de mare folos gentila scenografă Carmencitta Brojboiu; Silviu ne-a acceptat, așa că am stat atenți și cuminiți, vreo două trei ore în sală și am urmărit repetiția. I-a “întors”, cum se spune, de zeci de ori, cizelând atent fiecare scenuță, fiecare cuvânt, fiecare imagine. Pasionant pentru privitori, obositor și agasant, gândeam noi, pentru actori. Dar nu, ei nu arătau cătuși de puțin că ar fi nici obosiți, nici tracasați. Oare câte teatre au norocul să aibă în schemă actori ca aceștia? - m-am întreat: serioși, disciplinați, responsabili și, ei bine, talentați, talentați, talentați... Cum, peste puțină vreme, am plecat din țară și am lipsit două luni, n-am văzut premiera, dar m-am dus acum, la sfârșit de martie, special să văd opera cântată de actori de proză... Ce-am văzut? Ei bine, am văzut un spectacol încântător, fermecător, perfect din toate punctele de vedere, o bijuterie artistică (care, aud, nici măcar nu a fost văzut de juriul UNITER! Oare cum e posibil? Fie și numai din curiozitate, când pe afișul spectacolului, ai, pe lângă trupa faimoasă, trei nume mari: Silviu Purcărete, Helmut Stürmer și Lia Manțoc).

Ideea lui Silviu Purcărete mi s-a părut nu numai originală, dar și de un curaj nebun: cu doi soliști de la Operă, un tenor și o soprană, am înțeles, în cele două roluri principale – cei doi tineri îndrăgostiți – el s-a încumetat să monteze o operă... În care și actorii cântă, atât cât trebuie și cântă bine... Ca să nu spun și că joacă fără urmă de infatuare capricioasă, întâlnită uneori la vedetele de la operă... Cu inteligență, cu o bucurie extraordinară, cu un simț ludic remarcabil, și, mai ales cu umor...

Pe vremea când în România tocmai se împlinea Unirea cea Mare, în decembrie 1918, la Metropolitan Opera din New York avea loc premiera absolută a operei lui Puccini: *Gianni Schicchi*. Un libretist pe numele său Forzano a scris pentru operă o poveste și hazlie, dar și melancolică, și nu în ultimul rând satirică, semănând întrucâtva cu farsa magistrului Pathelin, de data aceasta a păcălitorilor... păcăliți. El a preluat povestea din Divina Comedie, făcând din ea un pretext bun pentru o operă comică.

Silviu Purcărete i-a adăugat sare și piper exact cât trebuie, ca să rezulte un spectacol, cum spuneam, fermecător.

Ca să înțelegeți cât de cât cum se poate să râzi, ca spectator, când la ridicarea cortinei vezi mortul întins pe catafalc, trebuie să vă amintesc pe scurt (opera nefiind atât de celebră) subiectul: Buoso Donati, unchiul bogat și-a dat duhul și în frumoasa lui casă vin, pe rând, numeroasele neamuri, nu atât din dragoste și milă,

nu cuprinși de regrete, ci ca să vadă ce le-a lăsat el prin testament. Auziseră, cei-drept, și erau revoltați, că el ar fi lăsat unei mănăstiri partea cea mai importantă a averii. Rinuccio, nepotul Zitei, verișoara lui Buoso, dă, după îndelungi căutări, de testament și, stupoare, el chiar lăsa călugărilor casa, asinul premiat și morile din Signa. Înfuriate, neamurile rup testamentul și caută o soluție. Salvarea pare a le veni de la Gianni Schicchi, un ins dintr-o clasă inferioară, un „țărănoi” ajuns orășean, dar care are darul neprețuit de a imita perfect glasul lui Buoso. Și iată ce pun la cale: Gianni se va preface a fi Buoso, bine acoperit în pat și ferit de lumină, doctorul va crede că s-a înzdrăvenit, iar notarului îi va dicta un testament nou, prin care le va lăsa lor întreaga avere. Întâmplător, Rinuccio e îndrăgostit de Lauretta, fiica lui Schicchi, dar mătușa Zita nu concepe ca nepotul ei să se însoare cu fata modestă a țărănoiului... Cei doi tineri speră că destinul va ține cu ei...

Totul se petrece conform scenariului pus la cale de rudele hrăpărete, minus dictarea testamentului. Gianni îi păcălește, lăsându-le, nu-i așa, tot felul de bunuri din casă, pământ și vie, bani și bijuterii, dar cele trei „piese” grele, spune el, le lasă bunului său prieten... Gianni Schicchi. Stupoare! Toți sunt gata să-l trădeze, dar el le amintește că declarațiile false și substituirea de persoane e aspru pedepsită... așa că toți tac și pleacă, abandonând mortul, dar neuitând să-i prade casa, luând tot ce le place. Gianni recunoaște că n-a făcut o faptă demnă de laudă, dar, având în vedere că acum, fiind bogată, fiica lui, Lauretta se va putea căsători cu Rinuccio, el speră că va fi iertat.

Decorul-metaforă, folosit la maximum, este alcătuit din mobilier strâns și acoperit cu huse, oferind spații de joc etajate și supraetajate, imaginând, când dormitorul unchiului, unde va „zăcea” falsul Buoso, când locul de priveghi, unde pe o masă e chiar mortul, iar alături chefuiesc fericiți moștenitorii; actorii, îmbrăcați cu o fantezie debordantă – bărbații în doliu, iar femeile în rochii superbe, în nenumărate tonuri de negru și gris, cu voaluri și dantele minunate potrivite –, vin, pe rând, invadând scena: mătuși, verișoare, nepoate, cumnați și cumnate, fini și fine, toți multiplicați, cum se întâmplă de obicei când moare o rudă bogată: se găsesc multe neamuri, mult mai multe ca la una săracă. Așa se face că fiecare nepot are o soție și o fiică, iar cumnații, ca o poantă, doi la număr, au de ce nu, patru cumnate – probabil din două căsătorii.

Se râde mult, pe tot parcursul spectacolului: când un copil se joacă cu mingea pe capul unchiului mort, când toți mănâncă și beau la picioarele mortului, uitând complet că nu sunt la o petrecere, când vin doctorii (și ei... doi) și constată, superficiali, contra unor lăzi de bere, că bolnavul, ieri pe moarte, azi s-a însănătoșit brusc; se râde în hohote și când apare omul legii, notarul, cu însoțitorii lui, toți purtând ochelari de vedere cu multe dioptrii și bastoane albe... Elementele satirice însă sunt servite cu eleganță și fără pic de didacticism; nu se face niciun moment, nimănui, morală, sunt atacate viciile de când lumea și e ridiculizată păcătoasa natură umană...

Se râde și când pe Gianni îl pun în același pat cu mortul, că tot nu vede bine notarul, și când Umbra – ea trebuie să fi fost, sub chipul unei femei blonde, misterioase, cu o țigară lungă în colțul gurii – se plimbă nevăzută printre ei, ca o mustrare și încercând să-l hrănească pe bietul mort cu o porție bună de spaghete, dovedindu-se la urmă, din nou ca o poantă (poate a fost o taină, un secret al unchiului, o relație tănuțită...) că frumoasa blondă a fost interpretată de un bărbat (sub peruca bălaie era o respectabilă chelie sau cel puțin un cap ras). Ireproșabilă interpretarea.

Soliștii, ca să zic așa, cei doi tineri interpreți ai rolurilor Rinuccio și Lauretta cântă bine și au farmec, iar actorii trupei maghiare nu se lasă mai prejos, interpre-

tând în limba italiană dificilele partituri. Numele lor: Adorjan Pataki și respectiv Eموke Kato.

A fost o seară de teatru netipică: actorii unguri cântau în limba italiană, traducerea la cască sau pe banner se făcea în ungurește, românii primeau foi de hârtie cu rezumatul operei. De răs însă au răs toți, cu neprefăcută bucurie și plăcere, o sală arhiplină, indiferent de limba pe care o vorbeau. Și au aplaudat minute în șir, iar actorii, ieșind la aplauze, se vedea limpede, erau fericiți: o nouă experiență artistică, după admirabilul *Unchiul Vanea*, venea să se înscrie în Programul celui mai ambițios teatru de repertoriu din România. Bravo! – s-a auzit în sală – și eu mă alătur și zic : Bravo, bravo, bravo! Și chiar dacă rămâne memorabil în rolul fără cuvinte al mortului, Iozsef Biro, dus, purtat, ridicat, târât, împins, hrănit cu forța, întins și cu lumânări la cap, îmbrăcat și dezbrăcat, sau cel plin de farmec al lui Gianni – Arpad Sandor, a cărui dezinvoltură, jemanfișism și viclenie bine dozate dau un colorit special spectacolului, trebuie să precizăm că aici au jucat toți ca unul; bun și Bogdán Zsolt în Simone, cel cu ideile salvatoare, când păgubos și umil, când viclean și răzbunător...

Niciun actor nu trebuie omis, fiindcă în acest spectacol, poate mai mult ca oricând, actorii au jucat ca o autentică trupă, într-o solidaritate perfectă, efectele de grup având o pondere remarcabilă, dacă ne gândim fie și numai la scena chiolhanului, când toți, atenți unii cu alții, nepăsători și tandri, se servesc cu spaghete și beau vin pe săturate, sau, în scena finală, când pleacă supărați că au fost trași pe sfoară, luând cu ei TOT de pe scenă, adică din casa unchiului, lăsând scena goală. "Scena" din spectacol rămâne una de neuitat: așa-ziii nobili, oameni educați, devin adevărate păsări de pradă, hrăpăreți, amintind de scena din filmul *Zorba Grecul* în care bătrânele, ca niște corbi, devalizează casa Bubulinei...

Dacă e haos, măcar să fie ordine...

Primul meu gând când am intrat în superba sală de spectacol a Naționalului clujean și am văzut o mulțime de tineri a fost: oare ce impact va avea piesa lui Mazilu **Acești nebuni fățarnici** și, implicit, spectacolul asupra acestora? O să mai „prindă” ea, piesa, la public, vor mai fi valabile poantele care au făcut odată deliciul generației mele? Dar spectacolul? Ce va fi ales Cristian Hadji-Culea din ea, cum o fi gândit el spectacolul? Întrebări firești, dacă ne gândim că, orișicâtuși, nu-i așa, spre bucuria noastră, multe dintre țintele dramaturgului au dispărut aproape cu totul... Dar nu toate, rămânând mai ales cele legate de genele, nu de geniul românului și de eternele vicii umane...

Dar, după cât au răs tinerii și la care „poante”și cum am mustăcit și noi, altă generație, se pare că au mai rămas destule motive de răs în lumea noastră românească: ipocrizia, minciuna, demagogia, parvenitismul, hoția, snobismul, dar, mai ales prostia cu care s-a luptat toată viața Mazilu. Desigur, reacțiile celor tineri la replici care vizau absența apei calde, a căldurii, sau chiar și a celei reci oprite fără vreun preaviz, când ți-e lumea mai dragă, lumina luată uneori cu ceasurile (spre disperarea navigatorilor pe internet), sau dificultatea de a obține „repartiția” pentru o garsonieră confort III la bloc, au fost aproape când actuale, când nule, în